Remonstrantie

By forme van Discours/ aen allen eñ eenen yeghelijcken Landen/ Provintien/ Steden eñ Ghemeenten/ Inhoudende t'Epitaphium op de Doot des Doorluchtighen Hooch-gheboorn Fursten eñ Heerẽ/ Heern Wilhelms/ byder gratien Godts Prince van Oraingien/ Graue van Nassau/ Catzeneln-boghen/ Vianden/ Dietz/ Lingen/ Bueren/ Leerdam/ etc. Marquiz vander Veere ende van Vlissingen: Heere ende Baron van Breda/ Grimberghen/ Arlay/ Nozeroy: Erfburchgraef van Antwerpen ende van Besanson/

Hooch-loflijcker memorien.

In zijnen leuen Gouuerneur Generael/ van Brabandt/ Hollandt/ Zeelandt ende Vtrecht/ Admirael Generael van de Nederlandtsche Zee/ etc.

TOT DELF,

By Aelbert Hendricxz. Drucker Ordinaris der Staten slandts van Hollandt. Anno 1584.

Met Privilegie.

Extract vande Priuilegie.

DE Staten van Hollandt hebben gheconſenteert ende gheoctroyeert Aelbrecht Heyndricxz. / haerluyder Drucker Ordinaris / te moghen drucken zeeckere Remonſtrantie by forme van Diſcours aen allen ende eenen yeghelijcken, Landen, Prouintien, Steden ende Ghemeenten, Inhoudende t'Epitaphium op de Doodt van ſijne Pr. Excell^{tie}. Hoochloflijcker memorien. Sonder dat tſelue inne de voorſz Landen van Hollandt binnen drie iaren eerſtcommende / buyten conſent vanden voornoemden Aelbrecht Heyndricxz. / naeghedruct ofte vercoft ſal moghen worden. Ghedaen tot Delff den xviij^{en}. Auguſti / anno vijfthienhondert vier-ende-tachtich.

Ter Ordonnantie vanden Staten

By my

C. de Rechtere.

Remonstrantie,

By forme van Discours/ aen allen ende een ye-
ghelicken Landē/ Prouintien/ Steden eñ Ghemeenten/
Inhoudende t'Epitaphium op de Doot des Doorluchti-
gen Hoochgeboorn Fursten eñ Heeren/ Heern Wilhelms/
byder gratien Godts Prince van Oraingien/ Graue van
Nassau/ Catzenelnbogen/ Viandē/ Dietz/ Lingen/ Bue-
ren/ Leerdam/ &c. Marquiz vander Veere eñ van Vlissin-
ghen: Heere eñ Baron van Breda/ Grimberghen/ Arlay/
Nozeroy: Erfburchgraef vā Antwerpen eñ vā Besanson/
Hooch-loslijcker memorien.

In zijnen leuen Gouuerneur Generael/ van Brabandt/ Hol-
landt/ Zeelandt/ Vrieslandt ende Vtrecht/ Admirael
van de Nederlandtsche Zee/ etc.

Daerbeneffens

Ghevoecht verscheyden vermaninghen tot Voorsichticheyt, Eendracht
ende Vrijcheyt: mitsgaders die verblindtheyt eñ den staet der Landen:
die Tyrannye ende wreedtheyt der Spaengiaerden eñ haren aenhan-
gheren: oock wat slauernye sy den Landen willen onderwerpen:

Hoe/

Ende met wat middelen/ die selue Landen daer wt moghen verlost
werden. Endtlick/ wort hier-inne ghedebateert/ alle tghene dat eeni-
ghe onwetende ende onverstandele Patriotten/ mitsgaders oock die
Spaensche Paps-wenscher souden moghen contrarie sustinerē/ omme
daer mede niet alleen een oproer inden Landen te maken/ maer oock
allen goeden/ eeuoudighen/ ende weynich nadenckenden menschen
af te trecken ende keeren vande affectie tot die
Vader-landtsche Vryheyt.

Ghedediceert aenden Edelen, Erentfesten, hooch-gheleerden, vvijsen,
voorsichtighen, seer discreten Ridderschap, Edelen, ende Steden van
Hollandt, Zeelandt ende Vtrecht, Representerende de Staten van-
den seluen Landen, Tot beschermenisse Godes Woort,
Vryheydt, Wijf, Kinderen, goet:
ende alles

Door eenen Liefhebber der Vaderlandtscher Vryheyt.

Leest met verstant, herlesende vvilt onthouvven,
Onthouvvende, stelt te vverck, ofte het sal v berouvven.

Aen allen Liefhebbers ende Beschermers der Vaderlandtscher Vryheyt.

Het Epitaphium des Hoochgheboorn Prince van Orangien
Sult ghy, o Nederlandt, hier in moghen Lesen,
Oock die Dootkist des Tyrans van Hispaengien,
Wort hier in bereydt, Cloeckhertich wilt wesen,
Ghebruyct Wijsheyt en Voorsicht, met Eendracht ghepresen,
Want t'ghelt v Vryheyt, door-leest my doch wel:
Godt is met v, vecht stout, en wilt niet vresen,
Noch Paus, noch Spaingiaert, Doodt, Duyuel, oft Hel.

T'Epitaphium, vviens Naem d'eerste letter het bediet,, is,
Zijnder Regering en Daedt, oock hoe die Moort gheschiet,, is.

W at vveent en sucht ghy? o Nederlandtsche Lantdouvven,
I ñ mijn Doodt, daer den Gheest en Ghedachtenisse vol trouvven,
L euendich by v blijft, door mijn Daden groot van famen:
H eeft der Spaengiaert gheen hoop', om t'bloet van Nassouvven,
E n v te vervvinnen, dan door Moort, t'vvort onthouvven:
L ieuer dan Ick in mijn gheslacht des Moorders Namen
M oeste lijden, hebb' gheleden den Doot-scheut, tsijner blamen,
V anden Coninck, een Tyran, ten kan hem niet baten:
A lleen blijft Eendrachtich, vecht stout, vvilt des niet schamen,
N ae het suere compt het soet, Godt sal v niet verlaten,
N ae-volcht mijn Raedt, vermaent het kint opter straten
A l t'ghene Ick v, tot beschermen der Landen,
S oo vvel ghedaen hebb', met den vromen Soldaten,
S ulcx dat sy na v, den Spaengiaert ter schanden,
A ls ghy de Vrijheyt, met den vaillanden,
V rijmoedich beschermen, vvaer toe mijn Edel gheslacht.
W ilt ghedencken aen mijn Doodt, cloeck als verstanden,
E n vvandelt in Godts vreese, Dach ende Nacht,
N ae-denckende vvat hy vvonders, door mijn handt, heeft gevvracht.

InCarnatio Mortis.

Eens Princen, vier Princessen, volghen haer Namen en Jaer,
Als elf Kinder Vader-loos vverden, te Delff openbaer.

BVren en saXen, borbon, koLIngY aenhoort,, hIer,
S'Vaders eere groeIt, naer Is hY VerMoort,, fIer:

I. K.

Den Edelen/ Erentfesten/ Hooch-gheleerden/ wijsen/ voorsichtighen/ seer discreten Ridderschap/ Edelen/ende Steden van Hollandt/ Zeelandt ende Vtrecht/ Representerende die Staten vanden seluen Landen / mijne ghebiedende Heeren ende Ouerricheden.

Dele/ Erentfeste/ Hooch-gheleerde/ wijse/ voorsichtighe zeer discrete gebiedende Heeren/ als ick by my bedachte/waer mede ick mochte excuseren mijne vermetelheyt / dese aẽ uwer E. te verthonen/ en hebbe niet anders wetẽ by te brenghẽ / dan tghene Momis-dẽ Vulcano verweten heeft/ ouer des menschẽ beelt by hem gemaect/daer aen vergheten te hebbẽ/ een cleyn veersteken by t'herte/omme daer door te sien des seluen gedachten eñ ghemoet daer verborghen: Willende uwer E. daer mede ghebeden hebben/my tselue also ten excuse eñ besten af te nemen/ghelijck uwer E. mijn affectie eñ ghemoet wt dit Discours/als door een venster/ sullen beters eñ wijders met het herte eñ den waeromme moghen aenschouwen eñ oordeelen / tot wat eynde mijn voornemen is streckende/ wenschende dat aller menschen herten niet metten monde (ofte onder den ypocrijtisschen hoet) maer metter daedt/ also mochten bekent werden. Tghene E. Heeren my beweecht heeft desen aen uwer E. te Remonstrerẽ / gheschiet niet als oft de selue des van noode ofte onbekent ware/ maer tot dien fine/ by uwer E. ghevisiteert eñ onder uwer E. naem eñ protectie byden Steden eñ Inwoonders des Landts/eenighe vruchtẽ tot onses Vaderlants nut mochte voortbrenghen / die der dingen gheen kennisse ofte achterdencken en hebben: Biddende gantsch onderdanichlick/so uwer E. tselue eenichsins den Lande prejudiciabel

beuinden (hopende neen) ofte dat t'selue om der kortheyt wille / daermede het te beter byden ghemeynen luyden mochte bedacht werdē / so veel ofte ouervloedich vā woorden / als oock met menichte van daer toe dienende exempelen / niet verciert en is / my ten besten af te nemē / ghemerct sulcx by veelen anderen hooch-verstandighen volcomentlick ghenoech te vooren ghedaen is gheweest.

Ende op dat uwer E. moghen verstaē den waeromme / eñ wat ick in dit Discours allen menschē / van wat conditie eñ ghesintheyt hy oock zy / wil te kennē gheuen / eer ick totten principalen mijner materien sal comen / sal hun ende ons allen twee ghelijckenissen (als eenen spieghel onser schanden) voor ooghen stellen: daer-inne wy / op aldien wy sulcx niet willen volghen / onser aller ruijnne eñ onderganck moghen aenschouwē / verghetende onse natuerlijcke Redelickheyt / den onredelijcken dieren / in harē natuerlijcken handel / ons verre te bouen sien gaen. Dwelck ten eersten / na des hoochgheachten Platonis verclaringhe / aenden cleynen Myeren / als een wonder der wonderen / kan gespeurt werden / seggende / Dat sy zijn die eerste vinderssen der ghemeene welvaerts zaecken / leuende (so wy ymmers sien) in Eendracht tsamen / arbeydē te samen / gaen te samen / eñ teghens den winter vergaderen hare prouisie eñ koorn te samen: jae dat meer is / dat die stomme beesten niets voor haer seluen / maer alles voor haere ghemeene welvaerts gebruyck / bearbeyden: eñ dat noch bouen al te verwonderen eñ t'aenschouwē is / haere goet regiment eñ ordre / hoe dat sy haere wooninghen reynighen / hare prouisie nat eñ eenen quadē lucht ontfangen hebbende / drooghen eñ verluchten / hoe sy van haren arbeydt comen / dat sy den anderen gheē quaet doen / haer d'een in des anderen arbeydt verblijdēde: eñ tghene ons in een groote beschaētheyt brengt / datter een veertich ofte vijftich duysent Myeren

ren

ren (ist moghelijck) in een eertholte samen woonen/daer teghens men siet dat twee menschen in een stadt niet konnen in vreden eñ eendracht te samen wesen / ick late staen die oneenicheyt der landen. Willende by desen ghelijckenisse te kennẽ gheuen / eñ menschen van Godt gheẽ meerder goet / dan dat wy menschẽ / die ons den naem vã Christenen beroemẽ / alle onse VVijsheyt eñ Toeversicht te wercke steldẽ / om ons in soodanigher Eendracht t'onderhouden ende beschermen / als die cleyne Myeren met VVijsheyt ende Voorsichticheyt zijn leuende.

Maer wat ist? gheuẽ ons die cleyne eerdtwormẽ eenich goet exempel / die Vogelkens des Hemels / vandẽ grooten totten cleynẽ / willen t'onser schanden niet stille swijghen / maer bewijsen metter daedt wat wy behoorẽ naer te volghẽ t'onser behoudenisse eñ Vryheyt / want so wanneer sy ghevangen worden / aenmerct wat een tegenstant / weere eñ ghewelt sy bedrijuen met haere clauwen / hoornen / beenen / beck eñ vloghelen / oock met haere ghelupt beclagende eñ te kennen gheuende haere ellendt ende verdriet / hoe seer lief dat sy hebbẽ t'ghene sy (met gewelt) verliesen: Dat daeromme wy menschẽ met verstant / kennisse / sprake / oogen eñ ooren / door die natuere so redelickẽ gheschapẽ zijnde / t'onser beschermenisse alle weere eñ gewelt behoorden te bieden eñ doen / omme niet met henluyden in een eewighe geuanckenisse eñ seruituyt te moeten leuen eñ steruen.

Dit zijn die twee Exempelen die ick uwer E. t'onser aller vermaninghen / mede hebbe willen presenteren / eñ die selue oock noodichste gheacht totten ingãgh mijnes voornemens / op dat wy eenmael alle tsamẽ der Myeren VVijsheyt / Voorsichticheyt ende Eendracht / mitsgaders der cleyner Voghelkens begheerte ter Vryheyt in onser aller herten prenten / ende daer door beweecht te worden henluyden niet alleene nae te volghen / maer verre (in soodanighen

nighen

nighen voornemen) te bouen te gaen / ghemerct het ons allē veel meer aengaet / als in mijne Remonstrantie breeder bewesen sal werden: ons segghe ick / die menschen zijn / ende met eenen mensche te doen hebben / teghens den beesten die allen menschen subiect ende onderworpen zijn.

Comende dan tot het principael / sal hier alleē / eñ eenen yegelijcken bysonder / voor ooghen stellen den staet / daerinne wy ghestaen hebben / oock ten deele daer wt verlost / eñ alsnu weder schijnē inne te vallen: Namentlick / so veele Landen / so veele Steden eñ Natien te konnē lijden eenen Tyran / die anders gheen macht heeft / dan men hem toe en laet / die niets kan quaet doen / dan den ghenen diet willen lijden / ofte die daer teghens niet deruen spreken: endtlick datmē moet sien een millioen vol millioenen menschē / onder die slauernije eñ tjock / sonder noodt eñ onbedwonghen / dat is al-willens / te sitten eñ alleenlick te leuen / als het schijnt door eenighe toouerije ende besweeringhe des eenighen Naems / van eenen Tyrannighen Spaēgiaert / diens macht wy niet hoeuē te vreesen / die VVijsheyt, Voorsichticheyt ende Eendracht der Myeren / midtsgaders der cleyner voghelkens begheerte ter vryheyt, voor onsen ooghen ende handen nemende ende ghebruyckende / want hy maer een Mensche ende niet Godt is / te meer / daer wy niet om zijnent wille / maer hy om ons te beschermen ende dienen ghemaeckt was.

Het welcke oock der Deurluchtigher / Hoochgheboorner Furst / der Prince van Oraingien / Hooch-loflijcker memorien / wel ter herten nemende / eñ bedenckende waer henen desen eenighē naem des Coninckx / van andere Tyrannissche zijne supposten misbruyct werde / hem daeromme als een Christelick eñ cloeckhertich Krijch-Furst daer teghens dapperlick te weere ghestelt / ons niet alleen die ooghen gheopent / maer oock metter daedt ons daer van

te ver-

te verlossen/alle tijt ghearbeyt heeft. Ende soude ongheTwijffelt daer inne niet gefaelgeert hebbē te continueren/ ten hadde gedaen des Tyrans bloet-dorstich herte/ (niet konnende zijn vyanden anders verwinnen) hy den heerlijcken Fursten eñ Heeren nu onlancx moordadelijck heeft doen vermoorden/meenende daer mede/nu hy den Prince van kant heeft gheholpen/ ons wel haest in eenen soberen staet/ende onder zijn ghewelt sal doen comen.

1. Het welcke ooc hem wel soude aen laten sien te geschieden/ ten waere daer tegens/dat wy voor t'eerste/ voor oogen moeten nemen/dat wy eenen Godt hebben/ om op te vertrouwen/wesende een ijuerich eñ jaloers Godt/ thoonende dat hy ons lief heeft indien wy hem volgen/ eñ laet vallē indien wy hem verlaten / ons ontreckende des menschen hulpe eñ raet om daer so vast niet op te vertrouwen/ waer door wy hem souden moghen vergeten.

2. Ten tweeden/dat wy gedachtich sullen wesen/eñ behoorē te volgē/ die cloeckhertige eñ stantvastige voetstappen eenes so heerlijcken Princen eñ Furstē/die alsnu mettē laetsten droppel zijnes bloedts/ beneffens zijne drie vrome Christelijcke broeders/niet voor haer seluē/maer voor onser aller Vrijheyt ende behoudenisse/ bewesen hebben/hoe wy ons behooren te dragen eñ houden/tegens den voorsz alghemeynē wreeden Spaensschen Tyrannen ende heuren aenhanghers.

3. Ten derden/dat wy ooc moeten dencken eñ onse reeckeninge daer na alsnu aenstellen/dat zijne Prince. Excell. eenmael moeste steruen/ dat daeromme die beschermenisse onser Vaderlātscher Vryheyt met hē niet behoort int graf gedragen te wordē:maer ter contrarien/dat wy daer door als wt den slaep der onachtsaemheyt eñ slappicheyt behooren wacker te worden/bedenckēde die oorsaecke waeromme wy de wapenen in handen hebben ghenomen/om-

me daermede niet alleen ons seluen/die alsnu leuen/tegens der Tyrannen ghewelt te beschermen/ maer dat wy met gherusten conscientien onsen kinderen eñ nacomelinghen moghen achterlaten / tghene wy met onsen bloede alsnu voorstaen/namentlick: een Vryheyt der conscientien/ wederstant der Tyrannie/ eñ behoudenisse onses selfs/ onser vrouwen/kinderen/goet/ heerlijcke landen ende steden.

4. Ten vierden/eñ daer veele aengelegẽ is/ dat wy mettẽ honden niet behooren op te leckẽ tgene wy eenmael wtghespogen hebben/te wetẽ/het Pausdom eerst / eñ daer nae die aengenomene waere Religion versaeckende/erger dan Godts-vergetende verlochende Mammeluchen/ eñ eeniges goet ofte welvaerts onweerdighe by allen menschen souden gheacht/eñ oock met recht/gehouden werden/op aldien dat wy/ tgene Godt ons so rijckelijck verleent/soo weynich achtende eñ ter herten nemende/ ons souden teghens Godt ende onser conscientien begeuen totten Egyptisschen vleesch-potten.

Het welcke of daer eenige wel toe souden mogen ghesint zijn/oft werden/dwelck ick hope neen/ende datmen al dede watmen gedaen wilde hebben/en sal daeromme byden Spaenschen eñ haren aenhanghers gheen geloove noch trouwe ghehouden werden/ wãt den ketters/ vermogens het Roomsch decreet/geen geloove mach ghehouden/veel weyniger byden Inquisitorisschen/ can werdẽ/bysonder/ nadien wy wel weten/wat den Spaingiaert ons/ende wy hem/malcanderen ghedaen hebben.

Ende dwelck ons allen wel caneen goet voorschrift wesen/behaluen den verraderisschen moort der onnoselen eñ vrije Mooren van Granadẽ/dat Duck d'Alba in een Spaens Pardoen tot Nimmegen dẽ 16. Julij 1573. onder zijn eygen hant heeft wtgeschreuen/ons arm Vaderlant op die tijdt dreygende/onder andere/met dese woorden in substantie.

Maer

Maer indien ghy-luyden dese vermaninghe, ghenade ende barmherticheyt als Hartneckige ontfangt, ende niet achtende verworpt, ghelijc ghy-luyden tot noch toe (v ooren stoppende) gedaen hebt, So vvillen vvy v-luyden alle t'samen te vooren ge-vvaerschout hebbē, datter noch straffe, noch vvreetheyt mach sijn, het zy, hoe sy oock zy, die v niet ouer-comen en sal, so vvel aen uvven persoonē, als door plonderinge, honger, ende doort svveert: Inder voegen datter int generael noch erghens eenige Reliquie ouer blijuen en sal, vant gunt datter noch tegenvvoordich is. Maer sal sijne Mat. aenmerct des Tyrans hert/ t'lant vervullen met een ander vreemde Natie, en soude oock sijne Mat. niet meenen Godt noch hemseluen ghenoech ghedaen te hebben, &c.

Welcke dreygementen/ O Vaderlandt/ nadien zy inden jaer 73. wesende den last der oorloghe op v alleen eñ uwen geassocieerden/ byden vyant geschiet zijn/ op die tijt geen vrucht gedaen/ maer cleyn-achtende/ ons veel cloechertiger gemaect hebben/ hoe veel te meer alsnv behooren wy de saecke ter herten te nemē/ naedien men wel kan oordeelen/ wat gramschap eñ Tyrannie de Spaingiaert bedenct/ om ons t'onder te brengen/ die hem noch so veele jaren/ tegens alle zijne listen ende ghewelt by hem ghebruyct/ hebben wederstant gedaē: hem daeromme ooc zijn Hoocheyt eñ Authoriteyt (met goede redene) benemende/ die selue eenen anderen ouergegeuen/ en is voorwaer niet te twijffelen/ of hy soude zijn voornemen/ eenen tijt lanck (als hy wel kan) simulerende, volbrenghen.

Wy en behoeuen oock niet te dencken/ sulcx willende ontvlieden/ onse toevlucht weder te nemen in vreemde landen/ met wijf eñ kinderen gantsch naect eñ bloot/ tzal verre zijn/ wāt wy Godes handt niet konnen ontvlieden/ ende en ware by ons geen excusatie/ ons eyghen ghewel-dich Vaderlandt/ huys/ hof/ goet ende al te verlaten/ daer

 wi

wt te loopen/den Tyrannen ouer te gheuen/ende ons by vreemde Natien te gaen vertrouwen/ die ons als trouloose daeromme met recht souden schelden/ende daer vooren houden/datmen alsdan daer voorẽ lieuer de doot/dan langher te leuen/souden begeeren ende wenschen.

So en sal oock niemant (des vyants ghenade ofte onghenade verwachtende/ wes Religions gesintheyt hy zy/ ja al waert den Paus van Romen selfs/ẽn met ons tegens desen Spaingiaert hem gestelt hadde / exempel des Keysers Caroli 5 door Borbon op Romẽ ghedaen) hem eenichsins moghen excuseren/ want byden vyant geen respect genomen wert/noch kennisse/ kan blijckẽ aen allen ingenomẽ/ ouervallen/ẽn selfs overgegaene steden ẽn plaetsen/want hy den Catholijcken om die salich te houden in haer Catholijck geloove/ so wel als den ketters om haer ketterije/ sal doen ende doet steruen.

Maer gelijck het meer dan te veel bekent is/ wat goede justitie bydẽ Bloet-raedt der Inquisitien/ allen den genen die hem te rechte beroepẽ/geadministreert wert/ẽn bysonder als eenich Catholijck/als meer voordeels dan die ketters/die tot geen gehoor konnen geraecken/meent te hebbẽ/by dien Raedt beclaecht wesende/wat corter expeditie hy dan krijcht is wel gebleeckẽ/ẽn can wel aen zijne goede paspoort noch blijcken/exempel aen den Grauen van Egmont/Hoorne/ẽn meer andere/wãt des Bloet-raets proces staet veel te schoone/daer het seyt tegens dẽ Appellanten:zijt ghy Catholijck/ẽn hebt ghy den Coninc lief/so en dient ghy Godt en uwẽ Coninc niet getrou/om dat ghy v niet tegens de Ketters om het Roomsche geloove/ ẽn des Conincx gehoorsaemheyt/ te weere hebt ghestelt/&c. Gaet dan vry te werck o ghy Nederlandtsche Moorders dienaers / ende ghespaignolizeerde Malcontenten/ die om eenen brock spaense vijghen/ten appetijte van sodanigen

Tyran/

Tyran/v eyghen Vaderlandt/medebroeders eñ vrunden soect te bederuen / eñ niet en denckt wat ghy v seluen ouer t'hooft brengt: want ghedenct des vrijelick / den put die ghy voor ons graeft / sult selfs so wel als wy daerinne begrauen wordẽ/hoe Catholijck/ypocrijtich/ bloetdorstich ende ijuerich ghy zijt om ons te bederuen.

Dit alles/mijn E.Heeren/dunct my te wesen het principael eñ wterste voornemen des Tyrans/ eñ den eenigen wech onser bederffenisse eñ onderganckx/mitsgaders ooc die principale spooren eñ prickelen/ waer door wy gedronghen worden te bedencken t'ghene voorsz staet / namentlick dat so veele menschen / so veel natien/ so veel steden eñ landen konnen lijden eenen Tyran / die niets quaets kan doen/dan den ghenen diet willen lijden/&c.

Ende op dat ons dan sulcx niet ouercome / O ghy Vaderlandt / so wilt noch opstaen wt den slaep der Onachtsaemheyt/tot die beschermenisse onser Vaderlandtscher vryheyt/ eñ volcht nae die bloedighe voetstappen des Nassouvvisschen gheslachtes / den grooten gheweldighen Godt t'uwer hulpe aenroepẽde/ ende der cleyner Mieren VVijsheyt, Voorsichticheyt eñ Eendracht/ omme also te comen eñ v behouden inder Voghelkens begheerte ter Vryheyt.

Om nu alle tselue wel eñ met goeder ordre int werck te brenghen/sal wt het beghinsel der VVijsheyt moetẽ comen die vreese Godts / waer-inne dan die Ouerricheden als Godtvreesende voorgangers haere Ghemeentẽ/ Burgerrijen eñ Ondersaten inde vreese des Heerẽ een goet exempel sullen gheuen: Want te vergheefs waectmẽ daer Godt niet met is/maer vergheten wordt.

Ende sal volgen/door een Godtsalighe regeringhe een goede Eendracht/ die alsdã maect dat cleyne dingen groot/ ende door tweedracht groote dinghen cleyn werden.

Het welcke oock der Spaẽscher Escouedo bemercken-

de / dat door die goede Eendracht de generale Landen ten tijde der Pacificatie van Gendt onwinlick warẽ / daer door den bederffelijcken raedt gaf die Landẽ niet ouerwonnen te moghen werden / dan door seditie / twist eñ tweedracht onder malcanderen: wat daer wt ghevolcht is moghen de Landen noch wel beclaghen.

Maer hier van hebbẽ uwer E. eñ ons lieue Vaderlant / met den volstandigen Ghevnieerden Prouintien eñ Steden / Godt hoochlick te dancken / dat wy in so goeder Eendracht / Rust eñ Vrede onder malcanderẽ alle dese troublen gheweest hebben / omme waerinne te continuerẽ Godt almachtich moet ghebeden zijn / eñ wy moetẽ malkanderen des oock vermanen volstandich daerinne te blijuen.

Ende op dat wy Godt te gheruster mochten dienen / ons seluen / ons wijf / kinderen / goet / bloet / huys eñ hof in goeder Eendracht beschudden eñ beschermen / teghens die voornoemde groote onghehoorde / onverdraechlicke ende moordadissche Tyrannije der Spaengiaert eñ zijner aenhangheren / moeten wy die Voorsichticheyt ghebruycken / in manieren als volcht / met welcke drie crachten wy sullen vermoghen alsdan teghens alle ghewelt der vyanden te wederstaen.

Niet dat ick sulcx doe om uwer E. eenighe mate te stellen / om die Voorsichticheyt te ghebruycken / dat zy verre / maer wil tselue alleen stellen voorden eenvoudighen / simpelen / eñ den weynich nadenckenden menschen / op dat sy naemaels hem des niet hebbẽ te beclaghen / eñ dat sy daer door moghen ghedronghen werden / tot haerder behoudenisse / wat ijverigher te wesen.

Datmen oock naemaels den ghenẽ alsdan sal moghen beschuldighẽ / die oorsaecke mochte wesen / omme gheenen goeden raedt eñ waerschouwinge ghevolcht te hebbẽ / dat door haere schult / ende onbehoorlicke onvoorsicht / haere

stadt /

stadt/sy/ haere vrouwen/ kinderen/ goet ende al in handen der Tyrannen souden vallen/eñ als slauen daer onder versmoort blijuen.

Ende also niet te twijffelen en is / of die goede Prouintien alsnoch in Eendracht ghebonden / sullen stantvastich in haer voornemen eñ resolutie blijuen / omme den vyanden niet te vallen als een proye inden clauwen / so moeten wy O Vaderlandt met Voorsichticheyt dese middelen ghebruycken.

1. Eerstelick met goeder hulp eñ Eendracht die Generaliteyt/Staten vanden Landen/eñ der Hooger-Ouericheden/mitsgaders den Magistraten der stedē te ghehoorsamen eñ helpen/tot welvaert der ghemeyne Landen: want die selue/als daer toe by ons vercoren/wy niets (sonder de selue) noch sy (sonder ons) en vermoghen.

2. Ten tweeden/ met goede Toeversicht waecken eñ op onse hoede wesen/teghen alle verraderijen/verrassen ende ouerval onser vyanden/eñ den ghenen alle goetwillicheyt ende vlijticheyt bewijsende / die daer toe byder Hoogher-Ouericheden ende ons verordent zijn/etc.

3. Ten derden/ dat wy onsen landen ende steden in tijts/ ende eer den slach ons op den hals compt / met goeder fortificatien voorsien/teghens alle ghewelt der vyanden / op dat wy hem/ ons bespringende/ den kop te vrijer moghen bieden / eñ door soodanighe verseeckeringhe met so veele garnisoens niet hoeuen beset te wesen / als wy wel souden behoeuen by faulte van quade fortificatie: Diet besocht hebben/wetent.

goede

4. Ten vierden/ ende daerinne het meeste ghebreck is/ jae waer door wy inde meeste ruijnne gherakē / moetē wy onse steden ende stercten in tijdts voorsien/ met goede prouisie van prouiande ende ammonitie / noodich in een beleghering. Ende hier inne behoort ghy v/ O Vaderlandt/ selfs

selfs te helpen / v solders eñ schapprapen met wat koorns eñ andere huysselijcke behoeften te versorgen/ inde plaetse vande kostelijcke cleederen/ linnen eñ tinnen/ gout oft silver / dat ghy sonder prouffijt in uwen huysen ende kisten bewaert ter hoouerdijen.

Ende also dese vier voorgheselde middelen met woorden eñ wenschen niet konnen te weghe gebracht werden/ oock door dien den last der Landen door d'jnuasie der vyanden/ eñ die particulier schulden der steden/ hoe langher hoe swaerder werden/ beneffens dien/ die schattinghẽ onder den ghemeynten seer swaer schijnt/doch bysonder byden ghierighen ofte den quaetwillighen: So laet het hem aensien/ indien wy daer niet in tijdts voorsien/ eñ volcht daer wt/ dat wy inde barmhertichheyt onser vyanden alle daghe (als een os voorde bijle) moeten blijuen liggen/ met goede voor-weten/ende al-willens: jae het schijnt dat wy den vyandt oorsaeck gheuen te doen t'ghene hy anders soude moghen laten.

Om dwelcke te behoeden / so moeten wy onsen eyghen osse byden hoornen vatten/eñ bedencken/ dat het ons lijdelijcker eñ beter sal wesen / die helft van onsen goederen te gheuen eñ employerẽ tot beschermenisse/ goede wacht/ fortificatie eñ prouisie van onsen Landen/ steden eñ stercten/dan dat wy by faulte van dien op eender nacht/ ende in eender uren/niet alleẽ die helft van onse goederen/maer lijf/ goet/ wijf kinderen eñ al souden verliesen: wat salt ons dan baten/waer mede sullen wy ons dã beschermen? tbeclaghen sal dan te late wesen: aenmerct aen Haerlem/ Naerden/Zutphen/Oudewater/ Schoonhouen/ Leerdam/Vlaenderen ende meer andere landen.

O ghy mijn Vaderlandt, O goethertighe Borgherrijen, O arme Inghesetenen / Antwoort my op mijne vraghen / ofte vraecht/ ick salt v segghen/ ende hoort: *Fœlix quem faciunt aliena*

aliena pericula cautum, dat is: Hy spieghelt hem wel/die hem aen eenen anderen wil spieghelen. Doet eens open v ooghen/ontstopt v ooren/ siet ende aenhoort/ want het mes staet op die keele/tis tijdt.

Wiens raedt/ wiens hulp/ wat middel ofte wat wech sullen wy ghebruycken eñ volgen / t'onser bescherminghe eñ verlossinghe/ in sodanighẽ noodt eñ ouercomen der vyanden/ waerinne wy ons seluen moetwillens ofte ten appetijte van eenige/ die om ghiericheyt eñ quaetwillicheyt/ ofte den vyandt meer dan ons goede Vaderlandt toeghedaen wesende/souden laten vallen?

Wat gout/wat siluer/ costelijcke hooueerdighe cleederen eñ cleynodijen inde kisten / die groote coopmanschappen/volle koornsolders ende schuyeren / schepen ofte waghens/ sullen ons connen helpen: oft wy met alle dat niet en sullen vallen in handen der vyanden?

Wat bolwercken/wallen/ borstweyringhen / graften/ gheschut/oft andere noodighe defentien sullen wy hebben te bieden?

Endtlick/als ons de vyandt ouer-valt eñ meester wort/ het zy met ghewelt / met verraderrijẽ / oft met accoort / eñ alsdan moeten lijden eñ aenschouwẽ onsen vrouwen ende dochteren schoffieren / ons lijf rantsonneren/ onse goederen sien wech draghen / wy mannen met grooten hoopen ghehangen / ghekopt / verdroncken eñ jammerlijck ghepijnicht: exempel aen Breda/ Antwerpẽ/ Ypere/ Mechelen/ Aelst/ &c. wat raedt?

Jck wete/eñ ben des oock wel verseeckert/dat het ghene ick gheseyt hebbe hier vooren/ veele niet wel in d'ooren en klinct / eñ t'ghene ick noch segghen sal den seluen noch veel weynigher sal aenstaen eñ behaghen: Maer en wilt v des O Beminders der Vaderlandtscher Vryheyt niet latẽ verdrieten/noch af laten keeren/veel weynigher v des naems

van

van eenen Tyrannigen Spaingiaert / door een ydele persuasie der Inquisitorischer dienaers afschricken laten / ofte van v voorghenomẽ volstandicheyt afwenden: laet het v niet verdrieten / al ist dat ick te seer wt den propoost schijne te gaen / met vlijt te bedencken wat ons noodich is.

So langhe als wy die oorloghe defensiue willen voeren / ofte noots weghen moeten voeren / en sullen nimmermeer van die voorgaende periculen moghen verlost werden: oorsaecke / ouermits de vyandt / gheẽ tegenstant hebbende / het eene voor eñ t'ander naer beleghert / ouervalt eñ inneemt. Derhaluen ist noodich / omme van so veele schrickelicke periculen eñ eeuwighe Tyrãnischer slauernijen verlost te wordẽ / die vier voornoemde middelen niet met woorden eñ wenschen / maer metter daedt eñ terstont t'effectueren / eñ onse Landẽ niet alleen te verlossen / maer den vyanden selfs met een offensiue oorloghe te ghaen besoecken: Omme waer toe te gheraecken / wy so veel rupteren ende knechten int velt moeten hebben / als onse regierende Ouerricheden noodich sullen beuinden.

Waer toe dan die teghenwoordige middelẽ / door d'inuasie eñ ouer-val der vyanden niet suffisant zijn / ende die particuliere schulden der steden alle daghe vermeerderen / ende bouen al / dat die ghemeente met groote schattingen ende oncosten beswaert werden / is waer / ick moet het bekennen: maer wat raedt?

O Vaderlandt, Laet ons niet langher meer vraghẽ / hoe? wat? ofte waer-mede wy geholpen moghẽ werden? eñ die middelen van ghelt becomẽ / van noode wesende? Ic salse v hier voor ooghẽ stellen: wiltse ter herten nemẽ / bedencken eñ gebruyckẽ / onder behoorlijcke protestatie / dat eẽ yeder nae zijne consciẽtie zijns selfs Richter daer ouer moet zijn / ghebruyckende die prickelen eñ spooren hier voorn ghenoechsaẽ verclaert: te meer noch / also den tijdt sulcx eyscht /

ende

ende ons lijdelijcker sal wesen het water te draghen om eens anders huys te lesschen vandē brandt/dan dē brandt tot het onse te laten comen.

Jck wilde ick mijn penne konde ophouden omme yet meer anders alhier by te voegē / maer het schijnt het moet so wel ghesproken als ghedacht / gheschreuen als ghesept zijn: Hoe veel isser doch / jae den meesten hoop / die alsnu niet een stuuer/so sy segghen/te gheuen en hebben/byson-der als sy vrij ende onbeschadicht moghen blijuen sitten/ ende soo men sept / die roede vanden eers is. Maer wan-neermen eenighe schade heeft gheleden/ het zy door plon-deringhe der vyanden/ brant/water-noot/ ofte alsmē een sone ofte dochter heeft wt te hijlicken/ Hoort dan die selue eens claghen eñ snorcken/die een heeft sus veel gelt/ gout/ siluer/huysraet eñ cleederen inden ouer-val der vyanden/ d'ander so veel inden brant eñ water-noot ghelaten/ ende die nyeuw ghehoude hebben so grooten goet by een ghe-bracht alst water diep is/&c. Dit zijn des ghemeene mans clachten eñ excusatien/ eñ daer mede ist al ghedaen/ eñ die vyandt moet te Landt wte oft hy wil oft niet. Helas hoe bedrieghen wy ons seluen/ eñ maken het mes scherp t'on-ser eeuwigher bederffenisse.

Hoort alsnu O Vaderlandt / ende alle die eenichsins be-gheerte heeft t'zijner Vryheyt/den eenighen raedt / het ee-nich middel/ eñ den wtersten toevlucht onser behoudenis-se/ waer door wy middelen ghenoech sullē hebben ons sel-uen te helpen tot alle t'ghene des voorsz is: jae oock also/ dat ghy-luyden v leuen eñ Vryheyt/ behoudenisse vā goet/ wijf ende kinderen/lieuer hebbende dan eenich goet deser eerden/van self sult comen presenteren / bidden eñ beghe-ren/so veel te willen gheuen totten ghemeenen besten/ als-men een yegelick naer zijn vermoghē/ qualiteyt ofte goet-herticheyt sal oplegghen eñ ordonneren: Wilt dan alsnu

met vlijt ende verstant ouerdencken/ende in v herte t'ghene hier volcht oordeelen.

1. Inden eersten/ laet by een vergaderen eñ weerdeeren wat elck een wel soude willen geuen voor de Vryheyt sijner conscientien/ eñ het ghenieten van Godes VVoort / indien v tzelue ontnomen waere.

2. Wilt alsnu v Vaderlant mede deylen t'ghene ghy in vreemde landẽ/onder vreemde natien/eñ in groot verdriet eñ jammer soudt moeten verteeren / op dat ghy in v Vaderlãdt/v eyghẽ huys/hof/landt eñ zant moecht regieren eñ bewoonen/ eñ daer van leuen/ eñ v seluen beschermen.

3. Wat schade ghy dan oock lijden soudt in uwe goederen/huysraet eñ coopmanschappen / wilt alsnu mede totten ghemeynen besten opbrenghen/op dat ghy het principael moecht behouden ende besitten.

4. Ten vierdẽ/oft ghy noch het gebruyck van uwe goederen moecht ghenieten/sonder Vryheyt der conscientien/ wat ghy ten minsten soudt willen jaerlicx gheuen/omme ten allẽ uren niet te verwachten den ouer-val der Spaenscher Inquisitien/ diemen subiect soude moeten wesen/ de Tyran onse meester wesende?

5. Vraecht uwen medeborgher/ eñ richt daer naer v seluen/wat hy jaerlicx/ter maent/ofte ter weecke soude willen gheuen / in goede verzeeckeringhe te moghen slapen/ waken/opstaen ende wandelen?

6. Item/daer het Godt voor behoeden wil/dat wanneer ons de vyandt in eenighe van onse steden omcingelt ende beleghert hadde/ hoe veel eẽ yeder soude willen gheuẽ omme buyten der stadt te wesen/ als die niet behoorlick ghefortificeert en waere.

7. Ten seuendẽ/als v de vyandt met ghewelt bespringt/ oft yemãdt soude konnẽ die reeckeninge maken wat schade daer soude geschiedẽ in den huysen/ eruen/schepen ende

anders/

anders / eñ watmen oock wel soude willen gheuen de vyandt de stadt stormender-hant/ met verraderijen ofte verrassen innemende/om v leuen te saluerẽ:daer by noch voeghende / omme niet te sien dat uwe huysvrouwe eñ dochters souden gheschoffiert werden/noch dat oock uwe goederen tot eenen roof eñ bueyt der vyanden niet soude wesen/eñ ghy v leuen verloren hebbende/ die groote rantsoenen/die ghy den vyandt moeste opbrenghẽ/soudt moghen sparẽ? Antwoort my/o ghy/wie ghy zijt cleyn ofte groot/ of niet alle die schaden / behoudenissen van leuen eñ eere/ van huysraet eñ rantsoen/niet veel meer / jae noch eens so veele costen sal/ vant ghene ghy door bedwãck soudt moeten aenden vyandt betaelen/ dan t'ghene ghy (omme van alle sulcke periculen bewaert te wesen v opghelecht) sult moeten op-brenghen?

8. Ten achtsten/ verneempt doch eens aen uwen medeborgheren oft nabuer / hoe veel dat jaerlicx wel kosten die groote lobbẽ/ghekoorde/gheboorde/ ghestueelde/ ghehackelde eñ doorsneden cleederen/gheblomde/gecromde bocxsen eñ wambaysen/&c. vergheet niet die groote banckettẽ/ costelijcke bruyloftẽ/ouervloedige kermissen/vastelauontmaeltijden / het dobbelen eñ spelen / maer insonderheyt wat dese ghecounterfeyte Jõckers eñ Jouffers aent hooft/ den eers/ (onder reuerentie) eñ de voeten te cost hanghen/ Och wat eenen ghenadigen Godt soudẽ wy hebben t'selue laetende/ eñ die onnutte costen/ d'welck immers al met goeden ghereedẽ ghelde moet betaelt werden / oft wy dat inder ghemeene Landts-kiste brachten/ wat dunckt v/ O Nederlandt eñ ghy Patriot / oft dat alleen niet ghenoech en waere omme den krijch mede te voerẽ? ende noch en heeft niemandt ghelt.

9. Bedenckẽde wat ellende/ jammer eñ verdriet dat den hongher is/O ghy mijn Vaderlandt / coopt eñ voorsiet v nu

 in tijts/

in tijts/ alle die steden die vroom begheren te leuē/ t'ghene ghy alsnu omme eenen stuuer cont becomen / naermaels vijftich/ jae om duysent stuuers niet sout becomē/ waer na dat ghy daeromme/ het zy van honghe/ vergaen/ ofte in-den ghenade eñ onghenade vanden Tyran moet vallen.

10. Endtlick o ghy Borgheren/ eñ meest tot v ghy rijcke Cooplupdē/ denct daerom wanneer ghy ouer landt/ zant/ berch eñ bosch / ouer zee eñ wateren reyst om eenen stuuer te winnen/ v lijf en leuen in veel periculen hazarderende / waeromme soudt ghy dan niet eenen haluē stuuer willen gheuen/ om beneffens v leuen/ wijf ende kinderen / Godes VVoordt ende Vryheyt/ die goederen te behouden/ die ghy so periculeus ghewonnen hebt?

Daer souden noch meer deser-ghelijcke middelen v/ O Vaderlandt/ voorgestelt werden/ maer om een eyndt te maken deser mijner Remonstrantien / hebbe ghedacht/ men wt desen alle andere ghenoechsaem sal moghē hem-seluen inbeelden: VVant het ghene dat quaet is, kan gheen goet voortbrenghen, Maer het goet, niet vvaernemende, sal vvel tot quaet gheraecken.

Naer welckē voorslach/ O Vaderlandt / der thien voorghestelde middelen elck een wel mach eñ moet zijn reeckeninghe maken/ eñ mildelicken bedencken / wat wy in dese zaecke voor een keure sullen nemen: Eerstelick/ oftmen lieuer de helft van zijne goederen heeft te gheuen/ omme van allen die periculen verlost te wesen/ Ofte door onse ghiericheyt eeuwelick daer-inne te blijuen legghen versmoort.

Voor mijne Resolution eñ Conclusie generale segg' en besluyt' ick: Ghelt eñ Goedt vervvonnē te vvordē: Behoudenisse van Lijf, Leuen, Goedt eñ Vryheyt verlooren te gaen door Tyrannije. Daerōme lieuer ons Lichaē eñ Goedt al t'employeren voor ons selfs VVelvaert eñ Behoudenisse, Dan voor een ander te vvinnen ende sparen tot onser aller Ruijnne eñ Bederffenisse.

Maer

Maer op dat ick dit Discours volcomentlick mach besluyten/ wil ick hier dit Argument tegens alle mijne voorgaende redenē teghenworpē/ omme vande quaetsprekers eñ contrerolleurs/ die daer ghenoech mede te doen sullen hebbē/ bevrijdt te wesen: mitsgaders oock dat onse vyanden alle middelen benomen moghen werden/ omme door haere zoet sluyten/ den eenvoudighen simpelen menschen van een goet propoost ende deuotie haerder Vryheyts bescherminghe niet af te keeren.

Eerstelick segghē eenighe eñ veele Patriotten/ die der zaeckē wel goet zijn: Jck soude wel bereydt wesen wat te gheuen/ maer die settinge is te ongheliick/ mijn naebuer/ diens goet ick op die helft nae niet gerake/ en gheeft maer so veel/ &c. Laet een ander eerst gheuē nae zijne macht/ alsdan sal ick oock na de mijne doen/ &c.

Antwoort hier op: Hoe ist mogelick in sōdanighen settinghē alles so effen eñ ghelijck te maken/ oft dat het eenen yegheliicken te passe zy/ uwe Magistraten/ ofte daer toe verordende Commissarij moetē daer-inne na haere goede discretie doen/ dienende soo wel tot hulpe des Landts als uwer minster kosten eñ quetse. Oock dat ghy segt: Laet mijn naebuer eerst gheuen nae zijne macht/ alsdan sal ickt oock doen/ &c. Sult weten/ o ghy Patriott/ sullen die goethertighe niet eerst gheuē/ maer wachten dat d'ander eerst ghegeuen hebben/ voorwaer onse Lants-wel-vaert soude hanghē aenden ghenē diet lieuer anders saghē. Daeromme ghy eerst mildelijck gheuende/ sult die andere oorsake wesen te moeten volghen teghens haren danck.

Daer is noch een natie der Patriotten/ die opte bier eñ wijn-bancken/ niet verder siende dā haere neuse lanck is/ spreken so onverstandelick/ Waer dat het ghelt al blijft datter ghegeuen is/ eñ alle daghe opgebracht wort: t'gaet al in eenen grondeloosen wiel: den blaeuwē sack en is noch

niet

niet vol/ hy heeft een gat : ten helpt al niet wat wy gheuen: daer wort niet wtghericht/ &c.

T'schijnt wat te wesen/ dese vraghe/ Maer voorwaer die spreken veel die weynichste daer toe gheuen. Maer om v te beantwoorden/ segt my: Hebt ghy den staet der Landen ghesien? ofte opt bedacht wat die oorloghe wel kost eñ behoeft/ teghens t'ghene dat daer daghelicx wort ghecontribueert? compt eñ besiet hoe veele Landen eñ steden te besetten zijn/ eñ wtter handt te onderhouden/ tot kosten vanden generaelen ontfang/ daermen niet eenen stuiver af is ghenietende: besiet den grooten last der schepen vã oorloghen/ betalinghen van ruyteren eñ knechten/ fortificatien/ ammonitie van oorloghen eñ prouiande/ eñ meer andere oncosten die ick niet alles hier kan noemẽ/ gaet maect eens reeckeninghe / ende besiet hoe ghy wt compt eer ghy meer daer van spreect.

Voorwaer alle wie ghy zijt om te contrerolleuren/ ofte die ghemeente oproerich eñ onwillich te maken teghens haere Ouerricheden/ oftmen v eens inde Regeringe soude stellen/ wat soudt ghy met uwe neus-wijsheyt eñ oproermaken te weghe brenghen/ dwelck den Lande ten goeden mochte streckẽ? voorwaer niet anders dan den Athenienschen onderganck: Want bedenct dat/ indiẽ ghy dus ghesint zijt/ een ander is anders ghesint. In somma / so veel menschen/ so veele sinnen : daeromme *Ne sutor vltra crepidam*, Een yeder in zijn beroep. Vertrouwt sulcx den ghenen die by ghemeyne stemmen/ by v selfs/ ende wt uwen steden ghecommitteert werden/ zijn sy ghierich/ baetsoeckende/ ofte niet ghetrouw/ waeromme sendt ghy sodanighe/ houdt die thuys/ ende laet comen daer ghy niet op te spreken en hebt/ ofte laet andere met vreden ende onghecalomnieert/ ende en segt niet meer dan ghy weet ende wilt verantwoorden/ doch ter plaetsen daer het kan

vrucht

vrucht doen / ende niet by den onverstandighen.

Willende hier mede allen verstandigẽ eñ cloeckhertigen Patrioten gebeden hebben om deses een eynde te maeckẽ/ den onverstandelẽ te onderrichten totte eendracht eñ stillicheyt/op dat onse ghemeene saecke door haer onverstant niet te gront en gae/te meer also onser gemeyner vyãt daer toe alle tijt arbeyt door oproerige geesten/ dat zy oock dit discours niet indẽ wint slaen / ofte verachtelijck en lesen/ maer wel herknauwen/ ende ter herten nemen/ oock diet niet konnen/ voorlesen.

Het welcke alles doende/twifelt niet of wy sullen in corter tijt spooren/hoe veel die Almachtighe God/ons eñ onse regieringhe ten bestẽ sal laten ghedijen/ ooc wat vruchten daer van sullen comen/wilt aenhoorẽ/dat alle onse naburighe Coninghẽ Potentaten eñ heeren/aenmerckẽde onse volstandicheyt in tegenspoet/mitsgaders dat wy met sodanigen affectie/bestendicheyt/toeversicht eñ goede ordre soecken eñ begeeren ons seluen tegens den wreedẽ Spaengiaerden eñ haren aenhangheren te beschermen/oorsake sullen krijgen/nemen eñ hebben/omme ons te helpen/ eñ by te staen met alle haer vermoghen: ende ter contrarien/ tselue verachtende/in welcken een Calamiteyt/jammer/ verdriet/elent/hongher/dorst/Tyrannie/ghewelt/schoffiering van vrouwen eñ dochterẽ/plonderinge/rantsoennering/brant eñ moort/vervolch/druck eñ lydẽ/wy sullen gheraecken beneffens alle voorghestelde periculen/ dwelc daer na wel beclaecht sal werden/maer te laete.

Het sullen entlick/die ghespaignolizeerde/omme dẽ eenvoudigen herten een afkeer te maeckẽ/niet swijgen/maer den seluen eerst die groote gramschap des Coninex van Spaingien eñ zijne groote macht / daer naer zijne claerblincke eñ veerschijnende gaedertierenheydt voor ooghen stellen eñ schilderen/ende dat het beter soude wesen/ men

met hem versoende ende paps maecte/dan langher te rebelleeren/etc.

Maer wacht v alle ghy goethertighe/ *Innimico reconsiliato ne dederis fidem*, ghelooft den versoenden vyanden niet. *Quia latet anguis in herba*, ghy soudt een slanghe op voeden. *Parturiunt Montes.* Eyscht wat ghy begheert / tsal anders wesen. *Nascetur ridiculus Mus*, Al warent gulden berghen/ dat hy v looft/dat sal hy vast houden.

Voorwaer o Vaderlant wy moeten Godt Almachtich bidden om eenen goeden vastē Godsaligen vrede/die welcke tot vrijheyt onser conscientien eñ der Tyrannie wtroeding/ mochte ghedijen/ maer hoort/segghen wel eenighe Spaense paps-wēschers/wat schaet het datmē eens hoort spreecken/die conditien moghen soo wesen/men kanse of aennemen ofte laten/jae men sal v blanckē senden met des Coninckx hant eñ zeghel bevestiget/schrijft daerinne sodanighe conditien als ghy wilt/die Coninck salt al ratificerē/hoe begeert ghy schoonder presentatie/delicater smoutpeeren/ soeter spaenser vijghen / ende meerder barmhertichepdt.

Tsoude al wel lucken/ick saghe het hijlick ghemaeckt/ maer dit erch loos Reyntgen de vos / coemt hier met zijn Latijn/ick sorghe waer het arm beestgen int Spaingien/ d'Inquisitie soude hem als een ketter branden / het roept ouerluyt/ick en comer niet/ *Quia me Vestigia terrent*/ om dat hy juyst wat looser was dan dander Buffels/Ezels/Mulen/Cappoenen/Ossen eñ Schapē/die den cranckē leeuw gingen besoecken/eñ haer voetstappen hy wel na thol sach gaene/maer gheen wtcomende/ vreesde vant gene datter ghescꝫiet was.

Dit heb ick hier in ghevoecht / om dat wy niet minder loos behooren te wesen/ dan desen vos/eñ alle saecken wel ouerdencken / bysonder des Pardoens van Nimmeghen hier

hier voren ten deele verhaelt / daer nae die Vredehande-
linghe van Breda/ Pacificatie van Gendt/teewich Edict
met Don-Jan d'Austrice ghemaect/waer ghy moet beloe-
uen te willen/sullen/eñ moeten onderhouden die heylighe
Roomsche Catholijcke kercke/daer beneffens die behoor-
licke ghehoorsaemheyt des Coninck in Hispanien/bedenct
wat daer onder schuylt/ Item daer na die behendighe eñ
trouweloose Vredehandel tot Ceulen/ hoe vast eñ besten-
dich dat sulcx al ghedaen is tot des landts welvaert? be-
wijst leyder die daet/te meer/ dat die Coninck int minste
deel niet wil toe laten/die Religie eñ vryheyt der conscien-
tien/mach blijcken aent ghene die van Brugge eñ Gent-
sche verraders nv laest int werck ghestelt hadden.

Dunct v dan o Vaderlant/dat het v gheraden dient int
minste deel/met sodanighen Tyran eñ moorder/met soda-
nighe trouweloose/eer-vergetende eñ Vaderlantsche ver-
raders van payse te handelen/ laet ons gheen oorsaecke
wesen/ dat wy met so veel Milioen Milioenen menschen/
niet onder tjock eñ slavernije en vallen/ maer ons thonen
dat wy herten/handen/voeten/ooghen/ooren/herssenen/
eñ verstant hebben/eñ oock goets ghenoech tot behoude-
nisse onser vrijheydt/ende wilt deselue/die v int perticulier
van payse spreecken/niet beter achten eñ houden/ dan die
van Brugghe ende eenighe van Gendt.

Wy en behooren niet te treden inden wercken des Hee-
ren/ende zijnen toelatinge/ noch hem oock geen mate stel-
len van paps ofte oorloge/alst ons te passe coẽt ofte belieft/
want het al in zijnẽ handen staet/maer wy moetent al ons
selfs wijten/eñ dat ons Godt wil eñ sal straffen/ om onser
sonden/daer van wy noch niet ophouden / sulcx dat het te
duchten is/dat God zijn gramschap so haest niet van ons
nemen sal wat ons daer teghens te doen staet: wort dage-
licx ghenoech in Godes woort vermaent/gheleert eñ ghe-

roepen/ dwelck doende eñ navolghende/sullen wel haest in gheruster vrede/payse/ende eenicheyt gheraecken.

Dit hebb'ick uvver E. vvel vvillen presenteren, ter gedachtenisse ende Hooch-loflijcker memorien, onses so vvijtberoemdē Gedions, vviens vermaninghen eñ Wtersten vville uvver E. genoechsaem mede bekent zijn, uvver E. al ist met gheen Ciceroniaensche vvelsprekētheyt noch Erasmiaensche diepsinnicheyt verciert, my ten besten af te nemē, eñ door het venster mijn hert ende ghemoet oordeelen, als bereyt vvesende om mijn Vaderlant, onder uvver E. ghebieden, totten laetsten droppel bloets, te helpen beschermen, de vvillen uvver E. hier door verseeckert vvesen.

Edele, Erentfeste, Hoochgeleerde, Wijse Voorsichtighe seer discrete mijnen ghebiedende Heeren, ick sal Godt bidden uvver E. te vvillen sparen in altijt vreedtsamighe vvelvaerts Regering. Begonnen binnen Campen ende tot Delff voleyndet, desen x. Augusti 1584. nouo stilo.

Van uwer Ee.

Die altijt blijft, dat hy gheweest is een onderdanich Dienaer

I.K.

Den Autheur tot het Boecxken.

Oorlof nemende ghy boecxken, bidt en begeert
Aen allen lesers, segghende, laet my ongheblameert,
Want d' Autheur my vvt vvelvaerts affectie
Heeft ghemaect ende vvtgheschict, onder die protectie.
Vanden Heeren Regierders deser Landen,
Behaghet v niet, neemt pen en papier in handen,
Schrijft en vermaent (als hy) vvat goets betuyghende
Maer ghedenct, men vvt een bloem tfenijn en tsoet is suyghende.

Arrata.

Waer staet veerseken/ leest vensterken fol. a ij. alleen/ leest allen Fol. a iij v. quade/ leest goede Fortificatie Fol. B iiij.